

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 478/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Michal Krutek s. r. o., Hlavná 11, Trnava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Michal Krutek, proti uzneseniu Okresného súdu Topoľčany č. k. 10 D 587/2017 z 8. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 17 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 D 587/2017 z 8. júna 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Žiada tiež o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 2. novembra 2017 zomrel poručiteľ [REDAKOVANÉ] (ďalej len „poručiteľ“), ktorý zanechal závet, v ktorom celý svoj majetok odkázal sťažovateľke (dcére). Na základe uznesenia okresného súdu č. k. 10 D 587/2017 z 9. novembra 2018 sa sťažovateľka stala správkyňou časti dedičstva – obchodného podielu poručiteľa v obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] so sídlom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „obchodná spoločnosť“).

3. Sťažovateľka ako správkyňa obchodného podielu obchodnej spoločnosti zvolala 27. februára 2019 valné zhromaždenie, na ktorom sa vymenovala do funkcie konateľka obchodnej spoločnosti, ktorá smrťou poručiteľa stratila štatutárny orgán.

4. Dňa 23. októbra 2020 sťažovateľka ako konateľka previedla špecifikované nehnuteľnosti z vlastníctva obchodnej spoločnosti na seba (sťažovateľku), a to za cenu predstavujúcu výšku hodnoty nehnuteľností určenej podľa vypracovaného znaleckého posudku.

5. Uznesením vydaným súdnou komisárkou v rámci dedičského konania č. k. 10 D 587/2017-1079, Dnot 28/2018 z 22. marca 2022 (ďalej len „uznesenie notára“) okresný súd rozhodol, že odvoláva sťažovateľku ako správcu časti dedičstva – obchodného podielu poručiteľa v obchodnej spoločnosti.

6. Po podaní odvolania proti uzneseniu notára okresný súd ako odvolací orgán uznesením č. k. 10 D 587/2017-1229 z 8. júna 2022 rozhodol tak, že sťažovateľku zbavil funkcie správcu časti dedičstva – obchodného podielu obchodnej spoločnosti z dôvodu, že ustanovená správkyňa časti dedičstva konala nad rámec svojich oprávnení vyplývajúcich z funkcie správkyne.

II. Argumentácia sťažovateľky

7. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že v uznesení notára ani v napadnutom uznesení nie je špecifikovaný dôležitý dôvod podľa § 185 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), pre ktorý by mala byť sťažovateľka odvolaná z funkcie správcu dedičstva, ani ustanovenie zákona, ktoré by mala sťažovateľka porušiť, a obsahom napadnutého uznesenia nie je ani odkaz na žiaden dôkaz, ktorý by odôvodňoval správnosť názoru súdu, že konaním sťažovateľky prišlo k zmenšeniu hodnoty obchodného podielu spoločnosti [REDAKOVANÉ]. Napadnuté uznesenie považuje sťažovateľka za nepreskúmateľné.

8. Sťažovateľka zastáva názor, že konala v postavení správcu časti dedičstva – obchodného podielu poručiteľa, čo ju oprávňovalo na výkon správy obchodného podielu ako takého, ktorý predstavuje práva a povinnosti spoločníka (zvolanie valného zhromaždenia, rozhodovanie na valnom zhromaždení, atď.).

9. Sťažovateľka poukazuje na to, že okresný súd neuvádza, akým spôsobom mala inak vykonávať funkciu správcu časti dedičstva, keďže ak by nezvolala valné zhromaždenie a nevymenovala konateľka obchodnej spoločnosti, spoločnosť by nemohla vykonávať svoju činnosť. Zdôrazňuje, že ako správkyňa časti dedičstva nezrealizovala žiaden úkon, ktorý by bol v rozpore s funkciou správkyne časti dedičstva, a všetky úkony, ktoré sa týkali prevodu nehnuteľností a započítania záväzku obchodnej spoločnosti do kúpnej ceny nehnuteľností, realizovala ako konateľka, riadne

zapísaná v obchodnom registri, s čím sa okresný súd v napadnutom uznesení nevysporiadal. Sťažovateľka ako správkyňa dedičstva ako prvé po svojom ustanovení rozhodla o vymenovaní konateľa spoločnosti, keďže funkcia jediného konateľa smrťou poručiteľa zanikla, teda podľa jej názoru konala s odbornou starostlivosťou, keď zvolila štatutárny orgán a zabezpečila riadny chod spoločnosti.

10. Sťažovateľka argumentuje, že funkcia konateľa obchodnej spoločnosti sa nededí a nie je predmetom dedičstva, nie je preto možné ustanoviť správcu dedičstva pre výkon funkcie konateľa, z uvedeného dôvodu funkcia konateľa nemohla podliehať schvaľovaniu úkonov súdu.

11. Podľa názoru sťažovateľky v odôvodnení napadnutého uznesenia okresného súdu absentuje konkrétne ustanovenie Obchodného zákonníka, ktoré mala sťažovateľka porušiť a ako mala konať nad rámec oprávnení vyplývajúcich z funkcie správcu časti dedičstva.

12. Sťažovateľka argumentuje, že kúpnu zmluvou, ktorá bola uzatvorená medzi sťažovateľkou ako kupujúcim a obchodnou spoločnosťou zastúpenou konateľom, nedošlo k zmenšeniu majetku spoločnosti a ani sa jej dlhy nezvýšili. K zníženiu majetku nemohlo dôjsť ani z dôvodu právneho úkonu započítania časti kúpnej ceny, pretože ani týmto právnym úkonom sa majetok spoločnosti, ktorý predstavoval pohľadávku voči sťažovateľke na zaplatenie kúpnej ceny, neznižil. Došlo len k zmene štruktúry majetku obchodnej spoločnosti, keď do uzatvorenia kúpnej zmluvy mala síce obchodná spoločnosť uvedenú nehnuteľnosť vo svojom vlastníctve, ale zároveň mala aj dlh voči poručiteľovi, ktorého vlastníkom sa okamihom smrti poručiteľa stala jeho jediná dedička, a to sťažovateľka. S uvedenými skutočnosťami sa okresný súd podľa názoru sťažovateľky nevysporiadal a bez akýchkoľvek dôkazov uviedol len, že „sa znížila hodnota majetku spoločnosti“. Ak by sťažovateľka ako konateľka neuzatvorila predmetnú kúpnu zmluvu, dochádzalo by k neustálemu prehlbovaniu už existujúceho dlhu obchodnej spoločnosti. Vzhľadom na to, že dedičské konanie po poručiteľovi trvá už takmer 5 rokov, už uvedený dlh by za toto obdobie naďalej narastal.

13. Okresný súd, ktorý napadnutým uznesením odvolal jedinú dedičku z funkcie správkyne obchodného podielu, a to bez toho, aby táto porušila svoje povinnosti správcu a aby na takýto krok boli splnené zákonné podmienky, postupoval podľa názoru sťažovateľky svojvoľne, čím došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa ústavy, charty a práva podľa dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 17 charty a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

15. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

16. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmavať, resp. či v konaní pred všeobecným súdom bol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

17. Ústavný súd konštantne judikuje, že odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgiadis v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

18. Ústavný súd konštatuje, že prieskum takého typu rozhodnutia, akým je napadnuté uznesenie, nie je častý, ale rozhodovacia činnosť ústavného súdu pokrýva aj takéto rozhodnutia. Ústavná sťažnosť je totiž na rozdiel od tradičných opravných prostriedkov budovaných „zdola“ skonštruovaná dodatočne, „zhora“, aby pokryla rozhodnutia a zásahy orgánov verejnej moci v ich celej šírke a rozmanitosti (II. ÚS 50/2015, II. ÚS 69/2021).

19. Účelom ustanovenia správcu dedičstva je vytvorenie podmienok na to, aby boli počas konania zachované majetkové hodnoty patriace k dedičstvu (§ 184 CMP). Ustanovenie správcu dedičstva má povahu osobitného neodkladného úkonu, pričom ústavný súd už niekoľkokrát deklaroval, že pristupuje k preskúmvaniu takýchto úkonov súdu (napr. obdobne vo vzťahu k neodkladným opatreniam) veľmi zdržanlivo a k ich zrušeniu dochádza len za celkom výnimočných okolností, najmä za situácie, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (pozri aj IV. ÚS 82/09). Dané konanie

nie je priestorom na riešenie sporov o spôsob podnikania s predmetným majetkom, a tak súd intervenuje zmenou správcu len z dôležitých dôvodov (§ 185 ods. 1 CMP).

20. V súvislosti so sťažnostnou argumentáciou sťažovateľky poukazuje ústavný súd na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu, v ktorej okrem iného uvádza:

„Ustanovením za správcu časti dedičstva bola ustanovená správkyňa oprávnená a zároveň povinná vykonávať len úkony nevyhnutné na zachovanie majetkových hodnôt patriacich do dedičstva a to v rozsahu vymedzenom súdom a po dobu trvania dedičského konania. Ustanovením za správcu časti dedičstva sa správkyňa nestala spoločníčkou ani konateľkou obchodnej spoločnosti, stala sa len správcom časti dedičstva - obchodného podielu v predmetnej spoločnosti. Ako taká teda nebola ani oprávnená zvolat' valné zhromaždenie a menovať konateľa, za ktorého menovala seba a následne po vymenovaní za konateľa urobiť právny úkon spočívajúci v uzavretí kúpnej zmluvy, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti vo vlastníctve obchodnej spoločnosti [REDACTED]

Podľa názoru súdu ustanovená správkyňa časti dedičstva konala nad rámec svojich oprávnení vyplývajúcich jej z funkcie správkyne, v rozpore s ustanoveniami Obchodného zákonníka zvolala valné zhromaždenie spoločnosti, na ktorom vymenovala konateľa, hoci na to nebola oprávnená, keďže ustanovením za správcu časti dedičstva a to obchodného podielu spoločnosti [REDACTED] sa nestala spoločníčkou ani konateľkou spoločnosti. Valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným sú pritom podľa Obchodného zákonníka oprávnení zvolat' len jej spoločníci a konatelia. Následne po takomto konaní, ktoré je v rozpore so zákonom (Obchodným zákonníkom) vykonala právny úkon, ktorým previedla vlastníctvo nehnuteľností patriacich obchodnej spoločnosti na seba, čím sa znížila hodnota majetku tejto spoločnosti. “

21. Z už citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva záver okresného súdu, podľa ktorého sťažovateľka ako ustanovená správkyňa časti dedičstva – obchodného podielu v obchodnej spoločnosti nebola oprávnená zvolat' valné zhromaždenie, keďže ustanovením za správkyňu časti dedičstva – obchodného podielu spoločnosti [REDACTED] sa nestala spoločníčkou ani konateľkou spoločnosti. Valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným sú pritom podľa Obchodného zákonníka oprávnení zvolat' len jej spoločníci a konatelia.

22. Skutočnosť, že okresný súd neodkázal na konkrétne paragrafové znenie dotknutých ustanovení Obchodného zákonníka, ale len všeobecne uviedol subjekty, ktoré majú právo zvolávať valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným, nepovažuje ústavný súd za spôsobilú spochybniť ústavnú akceptovateľnosť napadnutého uznesenia. Pokiaľ sťažovateľka namieta, že okresný súd sa nevysporiadal s tým, že pri podpise kúpnej zmluvy, na základne ktorej došlo k scudzeniu nehnuteľností, vystupovala ako konateľka obchodnej spoločnosti, nie ako správkyňa obchodného podielu, ako aj s tým, že súd nepreukázal zníženie majetku obchodnej spoločnosti, ústavný súd uvádza, že, vychádzajúc z citovaného uznesenia, tak neurobil z dôvodu, že už samotné zvolanie valného zhromaždenia sťažovateľkou považoval za nezákonné a porušujúce povinnosti ustanoveného správcu časti dedičstva, teda za dôležitý dôvod na zbavenie funkcie, pričom však poukázal na dôsledky tohto úkonu správkyne vymykajúceho sa podľa názoru okresného súdu

úkonom nevyhnutným na zachovanie majetkových hodnôt patriacich do dedičstva v rozsahu vymedzenom súdom po dobu trvania dedičského konania.

23. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu ako celku dospel k presvedčeniu, že nevybočuje z aplikačnej praxe všeobecných súdov v súvislosti s rozhodovaním o zbavení funkcie správcu (časti) dedičstva, nemožno mu pripísať charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle, a je preto potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

24. Ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom uznesení okresný súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody, ktorého ho viedli k zbaveniu funkcie správkyne časti dedičstva – obchodného podielu, keď konštatoval, že v posudzovanej veci boli preukázané dôležité dôvody podľa § 185 ods. 1 CMP. Argumentáciu okresného súdu považuje v okolnostiach posudzovanej veci za dostatočnú a založenú na právnych záveroch, ktoré majú oporu v zákone, resp. nepopierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení Civilného mimosporového poriadku, ako i Obchodného zákonníka vo vzťahu k posudzovanej veci.

25. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

26. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocenčné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocenčných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05, alebo IV. ÚS 326/07).

27. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru,

odmietol pri predbežnom prerokovaní aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva zaručeného čl. 17 charty napadnutým uznesením okresného súdu:

28. Podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členským štátom výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku Európskej únie uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Európskej únie, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva Európskej únie, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (porov. napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. 6. 2016 vo veci C-205/2015, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, ECLI:EU:C:2016:499).

29. Z obsahu ústavnej sťažnosti ani príloh k nej priložených podľa názoru ústavného súdu nevyplývajú žiadne dôvody na záver, že by všeobecný súd aplikoval v právnej veci sťažovateľky právo Európskej únie.

30. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd časť ústavnej sťažnosti vo veci namietaného porušenía základného práva zaručeného čl. 17 charty napadnutým uznesením okresného súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

31. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu